

Den svenska modellen under hot

Hur den mediala debatten kring välfärdsstaten riskerar
säkerhetsisera invandrare

Abstract

During 2015 and 2016 Sweden received more immigrants than usual and the debate on who is a citizen, and what it means to be one, grew popular. Part of the debate was about how the Swedish model and the Swedish welfare state would survive. In many cases the immigrants was seen as a threat towards institutions which play a part in the Swedish perception of what the societal contract entails. The paper argues that although the rhetoric was about economic or social factors, in fact it might have great consequences to the Swedish security situation as extremist actors might play on the growing perceived threat of immigrants, and successfully securitize the issue. This might increase the mobilization of radical groups and put strain on the internal peace of Sweden. The paper concludes there is an issue with this but proposes further quantitative studies to determine to which extent there is one.

Nyckelord: den svenska modellen, säkerhetsisering, invandring, hotbilder.

Antal ord: 1078

Antal tecken: 68041

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Syfte och frågeställning.....	2
2	Teori	3
2.1	Den svenska modellen och samhällskontraktet.....	3
2.2	Säkerhetsbegreppet och säkerhetsisering.....	4
3	Metod	8
3.1	Hotbilder i kontexten samhällskontraktet	9
3.1.1	Den sociala sektorn	10
3.1.2	Den ekonomiska sektorn	10
3.2	Material	11
4	Hotbilder i svensk media	12
4.1	Tillit, samhörighet och utanförskap	12
4.1.1	Kriminalitet och social oro	12
4.1.2	Normer och tillit	13
4.2	Den svenska modellen problematiserad.....	15
4.2.1	Avskaffandet som en lösning	16
4.2.2	Alternativa lösningar	17
5	Analys	19
5.1	Konsekvenser för svensk säkerhet	20
5.2	Framtida forskning	22
5.3	Slutsats	23
6	Referenser	24

1 Inledning

Under 2015 och in i 2016 drabbades Sverige av en större tillströmning av migranter. Oroligheter runt om i världen tillsammans med en liberal och generös invandringspolitik gjorde att Sverige tog emot en större mängd personer än vanligt. Samtidigt blossade en debatt upp i Sverige kring vad det innebär att vara medborgare, vilka rättigheter och skyldigheter medborgare ska ha, samt vilka som ska få vara medborgare. Ett sätt som debatten tagit sig uttryck i har varit kring konceptet "samhällskontraktet", som har en rik idéhistoria med inflytelserika tänkare som Hobbes, Locke, och Rousseau (Wijkström, 2012, s. 4f). Kort sagt kan begreppet sammanfattas som att medborgarna ingår i ett kontrakt med staten, där man är villig att till exempel säga upp viss frihet gentemot staten för att därmed få viss säkerhet i utbyte. Hur man definierar samhällskontraktet och hur det uppfattas upprätthållas har reella konsekvenser för den politik som förs i ett land. Tanken av hur det ska vara utformat kan även vara en del av en nationell identitet. I fallet Sverige har migrantvågen skapat ett hästskt debattklimat om var statens ansvar ligger och för vilka den bör sörja. Kritiken och missnöjet har gått så långt att vissa till och med valt att börja patrullera gatorna av vissa svenska städer, antingen i egna grupper eller som medlemmar av det under 2015 grundade "Soldiers of Odin". Dessa så kallade medborgargarderna hävdar att deras uppgift är att åter skapa en känsla av säkerhet på Sveriges gator.

Debatten kring samhällskontraktet och statens roll har speglats i tidningars ledare, artiklar, intervjuer och insändare. Delar av debatten menar att samhällskontraktet och det svenska systemet är antingen utsatt för hot eller kommer kollapsa. Begreppet säkerhet kan dock betyda olika för olika människor eller aktörer. I debatten talas det både om hur flyktmottagandet påverkar det sociala bandet svenska medborgare har sinsemellan, men även hur det påverkar medborgarnas gemensamma nationella ekonomi. De faktorer som pekas ut vara drivande i detta förfall blir därmed ansvariga i allmänhetens ögon för den minskade säkerheten.

I samband med migrantvågen under 2015 och in mot 2016 så kopplade vissa debattörer, aktörer och organisationer den ökande kostnaden för mottagandet till en samtidigt ansträngd budget för myndigheter som bidrar med välfärd eller säkerhet. Andra pekade på de konsekvenser det kan få för det svenska samhällets sociala väv. Vilka konsekvenser får det? Dels kommer frågan upp på agendan och politiseras, men att utnämna flyktmottagandet som ansvarigt för förfallet av samhällskontraktet och det svenska systemet, och därmed säkerheten, argumenterar uppsatsen är ett fall av säkerhetsisering snarare än politisering. Denna säkerhetsisering är inte lika tydlig som när en aktör uttryckligen säger att en viss grupp är ett säkerhetsshot, men kopplingen till begreppet gör att det insinueras.

1.1 Syfte och frågeställning

Vad uppsatsen ämnar är att undersöka hur invandrare och flyktingar målas upp som ett hot mot det svenska samhället av olika debattörer, skribenter eller tidningar i svensk media under 2015 och 2016. Vilka utsluts ur samhällskontraktet, vilka benämns som hot mot den svenska samhället och dess normer, samt och hur sägs de vara ett hot? Vad uppsatsen därefter kommer behandla är huruvida dessa representationer i media kan innebära att den samhälleliga säkerheten faktiskt minskar trots att motiven för vissa skribenter verkar vara att genom att föreslå lösningar på invandringskrisen öka Sveriges säkerhet och välbefinnande. Genom ett utökat säkerhetsbegrepp ämnar uppsatsen därför förklara hur samhällsdebatten kring invandras ekonomiska och sociala påverkan är relevant för säkerhetsstudier. Teorier kring säkerhetsstudier förklarar processen av hur hotbilder skapas och representeras i media. Uppsatsen bygger på hypotesen att invandrare och flyktingar redan målas upp som ett hot mot det svenska samhället. Frågeställningen som uppsatsen arbetar efter är:

Hur målas invandrare upp som hot mot den svenska modellen och det svenska samhället i svensk media under 2015 och 2016? Vilka konsekvenser har det för Sveriges säkerhet?

Uppsatsen åtnjuter utomvetenskaplig relevans då debatten kring samhällskontraktet måste anses vara något fortgående och har fått ökad relevans på grund av den rådande samhälleliga situationen med en flyktingmottagning som är högre än vanligt, samt den hätska debatt som uppstått runt den. Debatten kring medborgares rättigheter och skyldigheter pågår även ständigt. Inomvetenskapligt tillför uppsatsen till den vetenskapliga debatten kring samhällskontraktet genom att utreda dess utformning, och därmed kring liggande debatts, säkerhetsmässiga konsekvenser. Kopplingen till säkerhetsstudier och teorier kring säkerhetsstudier ger även en vetenskaplig vidarebyggnad inom de fälten.

2 Teori

2.1 Den svenska modellen och samhällskontraktet

Tankar kring samhällskontraktet kan spåras rätt långt tillbaka i tiden, men Thomas Hobbes brukar dock sägas vara begreppets grundare. Hobbes menade att det fanns ett anarkiskt naturtillstånd dit människan föll utan samhället som höll ordningen. För att undvika det våld och den olycka som kom med naturtillståndet ingår därför individen ett avtal med en suverän. I avtalet förhandlas en bit av individens frihet iväg mot en bit av säkerhet, garanterad av suveränens makt. Begränsningen av individen sker även genom regler som denne måste lyda eller bli straffade av suveränen. Denna "suverän" tar sig i riktiga världens uttryck i staten. Relationen mellan medborgarna och staten är viktig för sammanhållningen av samhället. Båda har ingått i ett kontrakt med varandra och förväntar sig få det de skrivit upp sig för.

I verkligheten är det dock inte så enkelt. Det finns inget kontrakt man skriver under, men att leva i ett samhälle kräver ändå att du är medgörlig. Du kan i demokratiska samhällen påverka vilka rättigheter och skyldigheter varje medborgare ska ha, men bryter du mot de regler som skrivits i lag får du även ta del av de straff som bestämts. Wijkström (2012, s. 5) beskriver samhällsfördraget (används utbytbart med samhällskontraktet) som "en i stora stycken tänkt eller tyst överenskommelse om hur man organiserar sig i ett samhälle". Wijkström menar även att detta kontrakt i det moderna samhället är mycket bredare och innefattar en stor mängd utsagda eller utsagda kontrakt mellan ett stort antal aktörer (a.a., s. 6f). Att till exempel vinstnumera är accepterat inom välfärden menar Wijkström är ett tecken på ett omförhandlat samhällskontrakt (a.a., s. 8).

Den svenska synen på samhällskontraktet är något mer långtgående än andra. Under en stor del av modern historia har en majoritet av svenska folket röstat för att statens ska kräva stora skatter och omfördela mer än andra stater. Denna tanke kallar uppsatsen för *den svenska modellen* och bygger på folkhemstanken, mer precis Per Albin Hanssons socialdemokratiska tolkning av denna, som var tydligt präglad av jämlikhetstänk och minskning av klasskillnader (Dahlqvist, 2002, s. 465). Socialdemokratin har historiskt slagits för fackens makt att ge arbetare drägliga löner och för en minskning av materiella samt sociala skillnader mellan klass och kön. Per Albin Hansson beskrev även fosterlandskänslor och social gemenskap som viktigt för folkhemmet, Dahlqvist beskriver Per Albins Hanssons tankar som:

”Om folket skall ställa upp för landet, måste landet ställa upp för folket. Fosterlandskänsla är nog bra, men för att en sund sådan skall kunna uppstå måste, enligt Hansson, de missgynnade genom social omvårdnad ges en ’[...] starkare känsla av samhörighet med och ansvar för fosterlandet’”.

Denna definition knyter samman samhällskontraktet och tanken av det svenska folkhemmet till en slags samhällsgemenskap. Att stå utanför denna gemenskap är att inte ta del av omfördelningen eller inbetalning, och därmed stå utanför samhällskontraktet. Begreppet *den svenska modellen* brukar allmänt användas för att beskriva det svenska välfärdssystemet men även för att beskriva vissa politiskt-ekonomiska drag som var unika för Sverige (Lapidus, [inget datum]). I mer specifik mening brukar även det svenska arbetsmarknadssystemet menas, där arbetsgivare och arbetstagare tillsammans förhandlar fram löneavtal istället för att lagstifta om minimilöner. Även den så kallade Rehn-Meidner-modellen, skapad av LO-ekonomerna på 1940-talet, är en del av den svenska arbetsmarknadsmodellen (Lapidus, [inget datum]). Rehn-Meidner-modellen visar hur sysselsatta skickas ur arbetsmarknaden efter att högre löner framförhandlades av facken gör att företagen anställer färre. Detta är dock något positivt eftersom man höjer levnadsstandarden hos dem med jobb. Aktiva arbetsmarknadsåtgärder så som arbetsförmedling, utbildning, flyttbidrag och sysselsättningskapande åtgärder för sedan in folk på arbetsmarknaden igen. På så vis kombineras låg inflation, låg arbetslöshet, hög tillväxt och en jämn inkomstfördelning (Freigert & Jonung, 2014, s. 196f).

2.2 Säkerhetsbegreppet och säkerhetisering

För att förstå hur tankar kring samhällskontraktet faktiskt interagerar med vår uppfattning av säkerhet väljer denna uppsats att vända sig till Köpenhamnskolan och teorier kring dels ett breddat säkerhetsbegrepp, men även teorier om så kallad säkerhetisering.

Det förstnämnda gör antagandet att säkerhet inte är ett oproblematiskt begrepp, en tanke sprunget ur hur det länge tolkats. Längre tolkades säkerhet i förlängningen bara som statens säkerhet och fortlevnad, tolkat ur primärt ett militärt perspektiv. Buzan (1991, s. 26f) argumenterar för att detta ledde till att tänkandet kring säkerhet var för smalt och att begreppet därmed var underutvecklat. Buzan pekar istället på fem sektorer vari faktorer existerar som påverkar säkerheten för mänskliga kollektiv (a.a., s. 38). Dessa fem sektorer är: den militära, den politiska, den ekonomiska, den sociala, och den miljömässiga.

Som Buzan menar så kan ej konceptet nationell säkerhet anses vara skilt från den interna strukturen av en stat (a.a., s. 97). Fastän konceptet säkerhet i det hänseende som Buzan et al. tolkar det huvudsakligen fokuserade på statens överlevnad i kontexten för internationella relationer (1997, s. 21), blir säkerhetsfrågan på andra nivåer än den statliga relevant på grund av dess sammanvävda natur. Om hotbilder leder till konkret och våldsam konflikt i ett samhälle har det direkta konsekvenser för staten men självklart även för

människorna. Dessutom innebär ett misslyckande av staten att upprätthålla de rättigheter medborgarna förväntar sig att medborgarna kan betrakta kontraktet som brutet. Därmed kan åtgärder som syftar till att utmana eller ersätta statens våldsmonopol leda till en minskad säkerhet för medborgarna.

Uppsatsen ämnar därför att undersöka hotbilder internt i landet, relaterade till den sociala sektorn och den ekonomiska sektorn då dessa är sammankopplade i den svenska kontexten. Detta på grund av hur det inkorporerat i det svenska samhällskontraktet finns en tanke om den svenska modellen. Den svenska modellen innefattar dels en marknadsekonomi med omfördelande mekanismer, men även tanken av det så kallade folkhemmet och de normer kring jämställdhet som är associerade. Det gör att gränsen mellan de två sektorerna suddas ut något och en stark uppdelning blir kontraproduktiv.

Till grund för teoribildningen om säkerhetsisering ligger antagandet att säkerhetsshot ej heller är något objektivt och evigt, utan de skapas genom social interaktion. Buzan et al. beskriver det som genom att benämna någon eller något som ett existentiellt säkerhetsshot så kan en aktör legitimera vilka medel som helst för att bekämpa den eller det (1997, s. 21). Detta kan ske genom att uttryckligen säga att något är ett säkerhetsshot, men utformningen av retoriken skiljer mellan de olika objekt som refereras till. Det är viktigt att poängtera att det gäller existentiella hot, alltså något som hotar den fortsatta existensen av något. Genom att säga till exempel "ekonomisk kollaps" har man implicit kopplat ekonomi och säkerhet. Språket som används, vilka argument som förs, kommer alltså att knyta an till den specifika kontexten, i det här fallet den specifika sektorn. Även vilka fenomen som säkerhetsiseras och benämns som hotade, så kallade referensobjekt, kan skilja sig mellan sektorer (a.a., s. 22), i uppsatsens fall innebär det den ekonomiska och den sociala sektorn.

I den sociala sektorn är identitet ett referensobjekt och Vultee menar att nationell identitet kan spela väldigt stor roll vid existentiella hotbilder och därmed för säkerhetsisering (Vultee, 2011, s. 81). Det kan till och med vara viktigare än den nationella suveräniteten och fysiska hot. Anledningen är att den existentiella krisen ligger på en mer filosofisk nivå, än enbart kontroll och suveränitet över ett territorium. Frågan blir istället om "are we still we" (ibid.). För de folk som inte längre kontrollerar det territorium de anser vara sitt så har vissa av dem i alla fall kvar sin kultur och sin identitet. När normer och sätt att tänka utmanas eller ersätter det traditionella sättet kan det innebära det totala, existentiella upphörandet av det traditionella. Ett sätt som invandring kan pekats ut som ett säkerhetsshot är därmed om den svenska identiteten, i uppsatsen definierad som den svenska modellen och vad den innebär, utmanas eller sätts under hot.

Den fullständiga säkerhetsiseringsprocessen ser ut som följande: en aktör benämner ett objekt till att vara ett säkerhetsshot genom att utföra en så kallad "speech act". Detta är inte nödvändigtvis muntligt uttalad, utan kan ta sig uttryck även i skrift. För att vara en fullständig och lyckad process måste dock även publiken som tar emot denna yttrandehandling acceptera budskapet och framöver behandla referensobjektet som ett säkerhetsshot. För att detta ska ske måste den säkerhetsiserande aktören anpassa sig efter sin publiks inställningar till olika

frågor. Om de inte matchar eller publiken inte blir övertalad så kommer budskapet inte att accepteras och säkerhetsbilden ej heller befastas.

Fastän en fullständig säkerhetiseringsprocess kräver en interaktion med publiken kommer denna uppsats att enbart fokusera på instanser av så kallade "speech acts" (framöver kallade yttrandehandlingar) som representeras i svensk media. Detta för att problematisera hur sättet vi talar om någonting innebär ett utmålade av någon som ett hot, och kan bli en del av en process som i slutändan påverkar säkerhetssituationen för människor. Balzacq (2011, s. 7) varnar för att skilja på säkerhetiseringsprocessen och publiken, men då uppsatsen saknar ambitionen att förklara hela processen anser jag det räcker med en redovisning av hur säkerhetsbilderna och referensobjektet interagerar med kontexten, alltså samhället och i förlängningen det teoretiska ramverk uppsatsen presenterar kring samhällskontraktet och den svenska modellen.

Centraliteten av publiken för säkerhetiseringsprocessen är ett av tre antaganden Balzacq menar är viktiga. Det andra är det ömsesidiga beroendeförhållandet mellan aktören och kontexten, där konceptet säkerhet finner kulturell mening i text och språk (ibid., s. 11). För uppsatsens del redovisas den kulturella kontexten även den i definitionen av den svenska modellen. Det tredje är att säkerhetisering inte behöver ske som en medveten metod, men som ett resultat av ett visst sätt att prata eller agera (ibid., s.15). Uppsatsen är medveten om detta och försöker ej heller förklara varför dessa säkerhetsbilder finns där genom att ge rationella motiv åt aktörerna som yttrar sig kring det. Därmed kommer uppsatsen inte heller försöka mäta vilken publik, eller om en publik, accepterat säkerhetsbilden av flyktingar. Huvudmålet för uppsatsen blir att yttrandehandlingar som målar upp flyktingar som hot mot det svenska samhället identifieras. Dessa tar sig uttryck i så kallade "frames". Vultee (2011, s. 79) förklarar genom att hänvisa till Robert Entman:

"Frames help make clear what kind of a problem a problem is, what sort of tools are used for dealing with it, and which actors are protagonists and antagonists"

Citatet bildar grunden för uppsatsens analys av texterna. Dessa "inramningar" innehåller ett färdigt föreslaget paket av hur en viss problematik ska tolkas. Uppsatsen fokuserar mest på vilken sorts problem som beskrivs med vem, snarare än vilka lösningar som föreskrivs. De kommer redovisas, men de är inte av central relevans. Publiken anammar dock inte säkerhetsbilderna helt okritiskt. Istället bedöms inramningarna utefter faktorer så som källans trovärdighet, publikens predispositioner samt hur inramningarna interagerar och konkurrerar med andra inramningar eller attityder (ibid.) Inramningarna behöver inte heller övertyga alla, utan det räcker med en kritisk massa som anammar budskapet (a.a., s. 92). Den kritiska massan bestäms av en kombination av volym och kvalitet, alltså kan ett mindre antal personer med trovärdighet få fram ett budskap, på samma sätt som ett större antal aktörer med lägre trovärdighet eller kvalitet kan. Olika aktörers försök att säkerhetsisera vissa frågor kan stå i konkurrens med varandra (a.a., s. 83). Olika grupper kan därför ha olika bilder av vad som innebär ett säkerhetshot

och därmed agera utefter det. Denna slutsats är central för uppsatsens syfte, för även om en säkerhetsbild för tillfället inte har en majoritet som stödjer den, inte är den enda säkerhetsbilden i samhället, eller att aktören som sprider bilden för tillfället inte ses som trovärdig av alla, så finns det fortfarande vissa som är övertygade om just den säkerhetsbilden. Alla dessa saker är även föränderliga. Som Vultee (a.a., s. 77) skriver:

“The right securitizing move, made toward the right object in front of the right audience, has a significant impact on the elements that make up securitization.”

Det leder till att i längden kan latent säkerhetsbilder som legat i den mediala periferin plötsligt bli aktuella och få inflytande. Det är därför viktigt att identifiera dessa säkerhetsbilder innan de fått mycket inflytande. Det spelar stor roll för den inrikes säkerheten och bevisar vikten av att se till säkerhetsbilder, även om den fullständiga teoretiska säkerhetsiseringsprocessen ej är fullbordad eller enbart är det till en liten grad.

3 Metod

Genom kvalitativ textanalys vill uppsatsen utröna hur flyktingar och invandrare ”inramas” som ett hot mot samhällskontraktet och den svenska modellen i svensk media. Fallen och materialet används inte för att ”testa” säkerhetsiseringsteorins förklaringsförmåga. Uppsatsen är systematiserande, mer precist klassificerande (Esaiasson, 2012, s. 211), vilket innebär att uppsatsen ämnar ”placera innehållet under lämplig sammanfattande rubrik” (ibid.). Denna uppsats försöker identifiera ett visst återkommande fenomen i texten och placera en lämplig förklaring, eller rubrik, på det. I uppsatsens fall är det säkerhetsiseringsteorin som hjälper att skapa den sammanfattande rubriken och det fenomen som specifikt undersöks är inramningar. Uppsatsen väljer att se till så kallade ”typical case” av säkerhetsisering. Det innebär att uppsatsen enbart informerar om hur fallet är ett typiskt fall av säkerhetsisering för att visa på logiken bakom processen av säkerhetsisering (Balzacq, 2011, s. 34) samt de teoretiskt logiska konsekvenserna av säkerhetsbilderna däri.

Det är viktigt att påpeka att de identifierade inramningarna inte nödvändigtvis speglar den offentliga opinionen. Att därmed uttala sig om några större folkliga trender utefter det material uppsatsen använder är därför problematiskt. Var som däremot kan speglas är enligt Vultee eliternas debatt, alltså de som äger tidningarna eller mobiliserar med hjälp av dem (a.a., s. 89). Uppsatsen försöker dock inte mäta vems åsikter som speglas i texterna, men det bör påpekas att publiken och aktören som föreslår eller sprider säkerhetsbilder står skilda. Valet mellan vilken publik som texten anses vara ämnad för är viktigt vid tolkande analys, därmed varför diskussionen tas upp. Texten kan betyda olika för en forskare eller en vanlig medborgare (Esaiasson, 2012, s. 220). Få lär se säkerhetsbilderna och sedan direkt tänka på säkerhetsiseringsteorier. Däremot kan folk förstå och anamma det antydda säkerhetsshotet mot en svensk identitet och den svenska modellen. Eftersom inramningarna får sitt värde hos publiken vid ett framtida tillfälle som inte för nuvarande identifieras yttrar sig inte uppsatsen om publiken.

En kvalitativ metod passar uppsatsen väl då undersökningen av hotbilder kan bli för ytlig om den görs kvantitativ. Hur en hotbild målas upp kan skilja sig mycket från kontext till kontext och nyanser är ofta viktiga. En kvantitativ uppsats hade också riskerat att räkna samma artikel, publicerad i flera tidningar, flera gånger. Uppsatsens val av kvalitativ innehållsanalys är dock inte självklart. I innehållsanalys brukar textens mening ses som separat från kontexten medan diskursanalys menar att kontexten och texter interagerar och därmed inte kan separeras (Balzacq, 2011, s. 51). Uppsatsen använder en bestämd definition av kontexten i form av den svenska modellen. Därmed kan texten tolkas på ett mer

objektivt sätt och faller sedermera under kvalitativ textanalys. Trots det är avståndet som forskaren har till den specifika kontexten är viktigt att tänka på (Esaiasson, 2012, s. 222). Jag som författare anser att jag ligger väldigt nära kontexten, då jag levt i Sverige och tagit del av medieklimatet under tiden som uppsatsen undersöker. Detta underlättar även vid bedömningen av enskilda källors trovärdighet.

Som Balzacq menar kan säkerhetsproblem vara medvetet formgivna eller de kan träda fram ur olika praktiker och uttalanden utan att det är meningen (2011, s. 2). Uppsatsen lägger heller ingen större fokus på att studera någon av dessa påstående metodmässigt. Uppsatsen försöker alltså inte utröna varför de existerande hotbilderna finns, enbart att det finns och vilka konsekvenser det kan få.

3.1 Hotbilder i kontexten samhällskontraktet

För att en kvalitativ textanalys ska åtnjuta hög kvalitet är det viktigt att konkretisera frågeställningen med ett antal mer specifika frågor. Dessa ska användas som ett raster för att gå igenom textmaterialet. (Esaiasson, 2012, s. 215). Om dessa frågor hjälper till att i grunden förklara det valda problemet i texten så höjer det även uppsatsens validitet (a.a., s. 216). Uppsatsen kommer därför redovisa frågor för varje sektor som ligger till grund för analysen. Det är viktigt att påpeka begreppet flyktingar innefattas i uppsatsens användande av begreppet invandrare och invandring. Uppsatsen kommer heller inte behandla ämnet om de så kallade EU-migranterna och tiggerisituationen, även om problematiken är närliggande.

Om en vetenskaplig undersökning hanterar säkerhetsbilder så bör undersökaren koda för ord eller meningar som är uppenbart kopplade till hotbilderna i fråga (Balzacq, 2011, s. 51). För att materialet ska vara relevant för undersökningen måste då texterna behandla ämnen som är delar av den svenska modellen. Som tidigare nämnt har modellen en sociopolitisk komponent och en socioekonomisk komponent. Enligt det säkerhetssektortänk som presenterades i teori-delen delas hoten upp i den ekonomiska sektorn och dels i den sociala sektorn och mellan varje sektor är det möjligt för referensobjekten att skilja sig åt. Uppsatsen fokuserar dock på den svenska modellen i båda, även om den tar sig uttryck på olika sätt i vardera.

Vid analysen måste också en balans slås mellan enskilda meningar och artikelns budskap. Om artikeln generellt tycker invandring är bra, men citerar någon som inte är positiv till det, kommer det inte räknas som en hotbild mot invandrare.

3.1.1 Den sociala sektorn

I den sociala sektorn är referensobjekten till exempel identitet (Buzan et al., 1997, s. 22). I kontexten av den svenska modellen tolkar uppsatsen den svenska identiteten som de normer och tankar den svenska modellen bygger på, tidigare förklarad i teori-avsnittet. Även folkgemenskapen och den sociala sammanhållningen som gör att systemet har grundförutsättningarna att fungera är en del av det tänket. Frågor som då blir relevanta att ställa vid analysen av varje text är:

- Målas invandring eller invandrare upp som ett hot mot det svenska samhällets sammanhållning eller existens?
- Målas invandring eller invandrare uttryckligen upp som ett hot mot ett samhällskontrakt?
- Målas invandring eller invandrare upp som ett hot mot rådande svenska normer så som jämställdhet och demokrati?

Om till exempel en artikel skulle benämna invandrare som ett existentiellt hot mot de normer som är en del av den svenska modellen så skulle det beskrivas. Det innebär att artikeln beskriver en situation där till exempel jämställdhet beskrivs upphöra helt eller slutar existera i den form som folk vill ha den.

3.1.2 Den ekonomiska sektorn

I den ekonomiska sektorn är typiska referensobjekt till exempel den nationella ekonomin. Konjunktursvängningar är inte tillräckligt hotande för att räknas som ett existentiellt hot i den ekonomiska sektorn enligt Buzan et al. (ibid.). I uppsatsens fall blir det relevant att se till den ekonomiska sektorn då det talas om kollapsen av välfärden, men också därför den svenska modellen har tydliga ekonomiska komponenter. Som Buzan et al. förklarar måste det existentiella hotet förstås i relation till referensobjektet, om man vill kunna tydliggöra politisering från säkerhetsisering (a.a., s. 21). I det fall att välfärdsstaten döms ut som omöjlig på grund av en ökad invandring kan det tolkas som ett existentiellt hot mot det ekonomiska systemet. Frågor som därför kommer ställas vid analysen av texten är följande:

- Målas invandring eller invandare upp som ett hot mot välfärdsstatens och dess komponenters möjlighet?
- Målas invandring eller invandrare upp som ett hot mot den svenska modellens arbetsmarknadspolitiska system?
- Målas invandring eller invandrare upp som ett hot mot det ekonomiska systemet på annat sätt?

3.2 Material

För att uppsatsens intersubjektivitet ska höjas kommer nu det redovisas hur materialet samlades in. Sökningar efter material gjordes i Retriever, ett digitalt svenskt mediaarkiv. Retriever användes för att det hämtar material från en stor mängd olika källor och materialtyper. Allt från facktidningar till dagstidningar finns däri och det innebär en större inblick i hur den samhällsliga mediedebatten ser ut. Insändare skrivit av anonyma eller privatpersoner utan inflytelserika position kommer tas inte i beaktning i uppsatsen. Materialet hämtas från och med förste maj 2015 till och med förste maj 2016 och enbart från tryckta tidningar. Detta rättfärdigas med att en artikel som publiceras bedöms bra nog att få vara en del av det offentliga samtalet. Insändare från enskilda privatpersoner utan inflytelserika poster eller engagemang i politiken används dock som sagt inte.

Utanförskap som begrepp sammanfattar synen på folk som inte anses vara del av antingen den sociala gemenskapen, ekonomiska gemenskapen, eller båda. Därför används det som ett sökord. Att enbart söka efter ”invandrare” hade blivit ett allt för stort åtagande att sålla på den begränsade tid som fanns. Sökorden som användes i Retriever var ”invandrare + utanförskap”. Det sammanställde alla artiklar som hanterade invandrades utanförskap i svenska samhället rätt bra. Eftersom uppsatsen använt ordet invandrare så kan artiklar som är mer diskreta kanske inte fångas upp, till exempel om man skriver ”människor som kommer hit”. Det problematiska med ett materialurval så som uppsatsen är att valet av det kan påverka resultatet. I efterhand bör man därför tänka på vilka annorlunda svar man kan hitta, om man hade haft annat material (Esaiasson et al., 2012, 218). Då tidningar som inte är kritiska mot invandrare förmodligen inte lär skriva om det kan uppsatsen materialurval också riskera att bli allt för ensidigt, men eftersom uppsatsen ändå fokuserar på enbart bilden av invandrare som ett hot är det inget problem.

4 Hotbilder i svensk media

I det här kapitlet kommer de hotbilder som identifierats i svensk media att redovisas. Gemensamt för följande redovisade artiklar är att invandrare ses som ett grundproblem som hotar vissa aspekter av samhället men lösningarna ser olika ut och förhåller sig på olika sätt till den svenska modellen och samhällskontraktet. Därför delas framöver artiklarna upp för att ge lite struktur och översiktighet åt texten.

4.1 Tillit, samhörighet och utanförskap

Detta delkapitel kommer fokusera på de sociala aspekterna av samhällskontraktet. De hotbilder som då blir relevanta är de som menar att invandrare hotar vårt samhälles enighet samt fortlevnaden av det svenska samhället, dess institutioner, och dess värderingar i stort.

4.1.1 Kriminalitet och social oro

Kopplingen mellan invandrare och kriminalitet var ett återkommande tema i materialet. I Henrik Höjers artikel "Därför ökar de kriminella gängens makt" i Forskning och Framsteg (2015-05-11) beskrivs till exempel hur de kriminella gängerna ökat i styrka. Kriminella gäng från framförallt Balkan och Libanon, med klanliknande beteende pekas särskilt ut. Höjer poängterar ut att alla med hedersnormer inte begår brott, men att mordstatistiken ökat eftersom dessa normer gärna göder våldsspiraler. Den ökande kriminaliteten och det ökande antalet gäng benämns senare i artikeln i ett citat av Amir Rostami, som skrivit en licentiatavhandling om organiserad brottslighet, att gängerna i städer som Södertälje och Malmö hindrar medborgares tillgång till demokratiska institutioner. Han menar vidare att ett ökat kulturellt utanförskap leder till att folk som inte ser sig om en del av det svenska samhället går med i dessa gäng och blir ett hot mot demokratin. Rostami hävdar också att:

"Det handlar inte om endast ekonomiskt utanförskap, utan även om kulturellt, etniskt och normativt utanförskap".

Rostami får medhåll från Lars Korsell på Brottsförebyggande rådet i att gängerna är ett hot mot demokratin. I en debattartikel i Borås Tidning skriver Niklas Wykman, Helena Bouveng, Cecilie Tenfjord-Toftby, Anette Åkesson och Ulf

Berg (2016-04-11), alla moderata politiker, att utanförskapet för invandrare växer. Resultatet av det är ett sämre fungerande samhälle, både för människorna och för ekonomin. De menar även att situationen är ohållbar och att ”regeringens senfärdighet är ett hot mot sammanhållningen, tillväxten och de offentliga finanserna[...]”.

I reportaget ”I Östermalms skugga” av Björn af Kleen i Dagens Nyheter intervjuas en rad olika kända personligheter som bor på Östermalm i Stockholm. Ulf Adelsohn, tidigare partiordförande för Moderaterna, ifrågasätter i denna artikel vad som händer om man tar emot en massa invandrare med annorlunda kvinnoyn och höga testosteronnivåer (Dagens Nyheter, 2016-03-20). De är rädda för att det som hände i Köln och festivalen i Stockholm, där unga kvinnor blev tafsade på och mer, ska hända mer och oftare tack vare invandringen. Det är därmed ett hot mot de svenska normerna om kvinnors rättigheter. Patrick Engellau som också intervjuas i artikeln säger att utländska grupper som kommer hit kan ha svårt att anpassa sig till den anda som varit basen för svensk välstånd och som drivit Sverige framåt, en andra präglad av medborgerliga dygder så som ”flit och plikt”. Han menar att det är naivt att tro att Sverige kan ta emot så många av andra kulturer och sätt att tänka. Därmed pekas kopplingen mellan det sociala och ekonomiska ut som det positiva i Sverige, och flyktingarna som ett hot mot det. Han förordar Sverigedemokraternas politik som enligt honom är den enda hållbara politiken, där invandringen stoppas och välfärden räddas. I artikeln menar Anders Borg, Sveriges förra finansminister, att kombinationen av en starkt reglerad arbetsmarknad och stora grupper arbetslösa invandrare skulle innebära ”två kontinentalplattor i kollision” och att man inte bör blunda för de sociala spänningar som kan uppstå. Slutligen så beskriver Paul Geara, aktiv i Sverigedemokraterna, muslimer som födda till att döda och att det aldrig går att ändra. De är då alltså ett uppenbart hot mot samhällsordningen. I en ledare i Smålandsposten (2015-11-17) skriver Jonatan Lönnqvist att det sociala utanförskapet invandrare upplever i Sverige leder till en ökad radikaliserings, samt etniska enklaver. Han menar att deras utanförskap är på grund av skillnaden i kultur.

4.1.2 Normer och tillit

Invandrare målas också upp som ett hot mot svenska normer, antingen specifika sådana eller bara generellt. Avci m.fl. skriver till exempel i ett debattinlägg (Dagens Nyheter 2016-02-15) att integrationen handlar om mer än bara till exempel arbete och språk, även normer och värderingar är viktiga. De föreslår att alla som kommer till Sverige ska gå en introduktionskurs i svenska värderingar, samt skriva på ett kontrakt att man förbinder sig till de värderingarna. Ett liv i Sverige ska förutsätta att man delar de värderingarna. I en ledare i Jönköpingsposten (Jönköpingsposten 2016-03-17) beskrivs det svenska mottagandet som ett misslyckande som regeringen inte vill erkänna. Den dåliga språkundervisningen och det samtida misslyckandet att lära ut svenska

värderingar får till konsekvens svenska normer som jämställdheten tar stryk. Göran Svensson, professor, skriver i Göteborgsposten (2015-10-18) också att människor som kommer hit inte alltid har samma värderingar som svenskar, och att dessa värderingar är inkompatibla med de svenska. Lösningen är att främja synsätt som är typiskt svenska, annars riskerar Sveriges sammanhållning att splittras. Exempel på dessa normer är till exempel kvinnors rättighet till sin egen kropp.

I en artikel av Jens Kärnman (Dagens Nyheter, 2015-12-31) som redogjorde för det dåvarande läget i svensk politik presenteras prognoser för hur politiken skulle kunna komma se ut under 2016. Professor Johan Hinnfors menar där att den svenska samhällsdebatten riskerar gå i en välfärdschauvinistisk riktning. Välfärdschauvinism innebär att ”välfärdstjänster främst viks för medborgare medan invandrare måste kvalificera sig”. Den solidariska svenska välfärden riskerar alltså att stänga sig för människor som kommit hit, för att istället enbart finnas för dem som redan bor här.

I insändaren betitlad ”Långsiktig politik krävs för att hålla ihop vårt land” i Göteborgsposten av Andersson m.fl. (Göteborgsposten, 2015-05-24) pekar författarna på att det är just den samhälleliga tilliten människor emellan är grundbulten för att lösa problemet med integrationen. Medborgarna måste kunna lita på att staten kan hantera ekonomiska och sociala hot, så att folk inte börjar lita på högerextrema krafter istället. De menar att man därför måste ställa krav på invandrare att de ska förstå hur Sverige fungerar, då författarna menar att så är inte den nuvarande situationen. Därför föreslår de att en integrationskommission ska skapas för att lösa problemen. Ett av deras förslag är att undersöka medborgarskapets betydelse, symboliskt och praktiskt. En annan tanke betonar vikten att stärka sammanhållningen över språkliga och kulturella gränser inom landet. Detta ses som viktigt för att landet inte ska brytas isär. Alltså anses invandringen slita isär det svenska landet om inte deras lösningar appliceras.

Marcus Svensson skriver (Smålandsposten, 2016-02-17) att utanförskapet skapar ökade sociala spänningar, våld och kriminalitet och i en ledare i Göteborgsposten (2015-07-29) skriver Håkan Boström att den grova brottsligheten blir värre. Till grunden menar han att det ligger ett ökande socialt utanförskap med etniska förtecken. Han menar att detta lett till att unga invandrare inte känner någon tillit till svenska samhällsinstitutioner.

Marcus Svensson menar i en ledare i Smålandsposten (2016-02-26) att folkhemstanken ändrats hos Socialdemokraterna. Den har gått ifrån att värna om folket och majoriteten och istället har fokuset hamnat på att konstant blidka de underprivilegierade, med konsekvensen av att folket och dess gemenskap ses som något hemskt och icke-åtråvärt. Flyktingmottagandet och politiken som tillåter den har alltså gjort att folkhemmet ses som något hemskt som ej bör uppmuntras.

Benny Lundh Johansson, aktiv i Sverigedemokraterna i Alvesta Kommun, skriver i en replik i Smålandsposten (2015-09-04) att ”Folk efterlyser en politik som inte bär skygglappar, och som inte tillåter att svensk välfärd får stå tillbaka för en oansvarig och splittrande invandringspolitik”. Han ser alltså att det svenska samhällets välfärd och gemenskap splittras på grund av invandringen. Det får han medhåll i av den sverigedemokratiska politikern Mattias Bäckström Johansson i

Barometern (2015-10-28) som skriver: ”Trots att många enskilda invandrare bidrar positivt till det svenska samhället har den sammantagna effekten av våra förhållandevis öppna gränser, i kombination med en samhällsupplösande mångkulturalism, blivit stora och allvarliga problem i form av segregation, utanförskap, sjunkande kunskap i skolan, motsättningar, ökad kriminalitet, skenande kostnader i de sociala trygghetsnäten och en försämrad välfärd.”

Även Anna Kinberg-Batra, Moderaternas partiledare, yttrar sig väldigt negativt mot det utanförskap hon ser som en konsekvens av en dålig integrationspolitik. I en artikel i av Hans Rosén (2016-05-01) i Dagens Nyheter beskrivs hon mena att det är väldigt dyrt för samhället både ekonomiskt och socialt då invandrare hamnar i både ett socialt och ekonomiskt utanförskap. Kombinationen av arbetslöshet och social isolering ser hon som en grund till kriminalitet och radikalisering och hon menar därför att utanförskapet är farligt.

I en artikel kallad ”Överge den kravlösa integrationspolitiken” i Göteborgsposten (2016-02-25) skriver Bawar Ismail att annorlunda normer har både en ekonomisk och social effekt samtidigt. Att vissa invandrare kommer hit med patriarkala normer innebär att färre invandrarkvinnor ens söker sig till arbetsmarknaden, och därmed förstärker utanförskapet i arbetslöshet. Arbetsplatsen ses också som en naturlig väg in i det svenska samhället. Integrationen är dock mer än bara ett jobb. Utan jobb riskerar dock invandrare att bli fastlåsta i utanförskapet. Alltså ses patriarkala normer som även ett ekonomiskt hot, då dessa människor riskerar bli en långvarig börda.

Janne Sundling skriver i Dagens Samhälle (2015-11-26) att politiker inte vill säga att det finns ett ”vi och dem”, men att det faktiskt existerar. Han menar att vi har fått stora klyftor mellan rika och fattiga. En rapport från 1998 citeras: ”Under krisen på 1990-talet har klyftorna kommit att öka - krisen har slagit hårt mot framför allt storstädernas utsatta bostadsområden. Den växande arbetslösheten har ställt stora grupper utanför samhällsgemenskapen, och därtill har klassamhället fått en etnisk karaktär”. Den enligt författaren icke-fungerande flyktingpolitiken har sedan dess enbart förvärrat situationen. Mats Linder skriver i en ledare i Gotlands Allehanda, artikelnamn ”Vänsterns blindas fläck” (2016-02-15), att flyktingar har bristande utbildning och språkkunskaper. Detta leder till ”utanförskap, social oro och, i längden, ekonomisk ruin”.

4.2 Den svenska modellen problematiserad

Nu kommer de mer ekonomiska argumenten redovisas. I materialet ställde sig debattörerna både positiva och negativa till de ekonomiska aspekterna av den svenska modellen som tidigare redovisats i uppsatsen. Gemensamt är dock att alla debattörer ser invandrare som något som hotar det nuvarande systemet.

4.2.1 Avskaffandet som en lösning

En syn är att invandringen nu blivit så stor och skapat sådana problem att den svenska modellen helt enkelt inte fungerade längre. På grund av invandringen måste vi nu gå vidare från den svenska modellen. Per Ohlsson skriver i sin kolumn i Sydsvenskan (2016-02-21) en artikel vid namn ”Det minst skadliga”, där han menar utanförskapet riskerar öka ytterligare och därför ett evigt proletariat ta form. Detta skulle i sin tur spä på social desperation och radikalisering. Han menar att Rehn-Meidner-modellen för arbetsmarknadspolitik, som är en del av den svenska modellen, inte längre fungerar tack vare den stora invandringen. Lösningen är lågbetalda ingångsjobb till arbetsmarknaden.

Jan Björklund och Erik Ullenhag, båda tidigare Folkpartistiska (nu Liberala) ministrar i Alliansregeringen, skriver i en debattartikel i Dagens Nyheter (2016-02-11) att den svenska modellen inte lyckats fixa in människor på arbetsmarknaden. De menar därför också att det är viktigt att skapa så kallade startjobb med låg lön för att alla ska med på arbetsmarknaden. Anders Hagström, Kristdemokratisk politiker skriver i Nerikes Allehanda (2015-08-07) att hög arbetslöshet bibehålls och vi inte får den ekonomiska tillväxt vi kunde fått, på grund av att höga arbetsgivaravgifter gör det svårt att få in invandrare på arbetsmarknaden. Adam Rydström och Jan Falk från tankesmedjan Den Nya Valfärden skriver i Jönköpings-Posten (2015-05-22) att den nuvarande situationen skulle förbättras av lägre arbetsgivaravgifter som gör det enklare för små företag att anställa invandrare. Annars riskeras välfärden.

I en debattreplik i Arbetarbladet (2016-03-15) skriver Centerpartiets Vice partiledare att låglönejobb måste tillåtas för att förhindra att invandrare hamnar i ett livslångt utanförskap. Om de skulle hamna där, menar han att det skulle vara förödande för invandrarna och Sverige. I en artikel i Dagens industri (2016-02-20) skriver Annie Lööf, Centerpartiets partiledare:

”Jobb är också en förutsättning för ett samhälle som håller ihop, där det finns social rörlighet som gör det möjligt att förverkliga drömmar och mål oavsett bakgrund [...] Stora och långvariga utanförskap fräter och kostar enorma summor i bidrag och åtgärder. I spåren av utanförskap växer fattigdom, frustration och en känsla av ’vi och dom’”.

Hon vill vidare att fackens ska ta sitt ansvar för att få invandrare i jobb, för då behövs inte låglönepolitik, men hon utesluter inte lagändringar kring lönesättning om de misslyckas. Niclas Lundberg (Kristianstadsbladet, 2016-1-5) hävdar också att det är de starka facken, som traditionellt sett varit en del av den svenska ekonomiska modellen, som nu faktiskt hindrar invandrare från att komma in på marknaden. Lösningen menar han är att minska fackens makt men också att sänka ingångslönerna. Johan Eriksson fortsätter på samma spår i ”Regeringen saknar svar” i Norrbottens-kuriren (2016-02-09) och skriver att flyktingvägen inte verkar avta och ”[...] Allt fler inser svårigheten att kombinera höga ingångslöner, en stelbent arbetsmarknadsmodell och en generös välfärd med ett stort flyktingmottagande”. Flyktingmottagandet och en generös välfärd ses alltså som

motsatser som inte längre kan kombineras. Lösningen är lägre ingångslöner. I en debattartikel (Sydsvenskan, 2015-07-09) skriver Mats Persson i Folkpartiet (nu Liberalerna) att ett utanförskap där folk lever på bidrag och inte söker jobb riskerar leda till ett svagare samhällskontrakt. För att bekämpa det ser han lösningarna att sänka bolagsskatter och att skapa fler enkla jobb. Nima Sanandaji och Li Jansson (2016-01-12) skriver i en debattartikel som publicerats i Aftonbladet att Sverige går mot ett enormt utanförskap. Automatiseringen kommer i framtiden konkurrera ut låglönejobben. Därför behövs ett kunskapslyft istället för att vi ska kunna få in folk på arbetsmarknaden.

Anders Persson menar dock i Svenska Dagbladet (2015-11-21) att Sverige redan är ett genomsegregerat samhälle. Han menar att enda lösningen är ett låglönesamhälle, och därmed slutet på den svenska modellen. Alternativet är att vi måste minska antalet flyktingar som tas in i landet

Marcus Svensson skriver i en ledare i Smålandsposten (2015-12-11) att ”när allt större del av arbetskraften ställs utanför skapas inte bara sociala problem utan också en minuspost i statsfinanserna”. De åtgärdsprogram som var till för att hjälpa folk ur utanförskap och ekonomiskt dåliga situationer riskerar istället att hålla kvar folk som hålla kvar folk utanför arbetsmarknaden, då åtgärderna inte fungerar. Alice Teodorescu menar i en intervju i Dagens Nyheter (2015-11-28) att om vi tar emot för många flyktingar kommer samtidigt vår förmåga att fortsätta ta emot flyktingar i framtiden försvagas, vilket hon anser vi gör just nu. Som lösning föreslår hon en hypotetisk modell där nyinvandrade skulle slippa betala skatt i 5 år och sen får kvalificera sig för en delaktighet i välfärdssystemet, men att denna modell är utopisk och inte hade funkat på riktigt. Detta på grund av att det enligt henne finns en motsättning mellan välfärdsstaten och fri invandring.

4.2.2 Alternativa lösningar

Det är viktigt att poängtera att i undersökningen har många motargument och alternativa hotbilder funnits. Många verkar eniga om att invandrare innebär ett hot mot det nuvarande systemet, men deras lösningar ser annorlunda ut. Kenneth Jönsgården, skriver i en ledare i Piteå-tidningen (2015-12-21) att fler flyktingar till ett redan utsatt system är negativt för social sammanhållning, men det är inte de olika kulturernas fel, utan snarare vårt misslyckande att integrera dem. En ledare i Dagens Nyheter 2015-12-16 skriver att: ”Statsministern [Stefan Löfven, egen anm.] hävdar att förutsättningarna egentligen är goda, att den svenska modellen hjälper. Men den svenska modellen har också gett upphov till ett smått unikt sysselsättningsgap mellan utomeuropeiskt födda och övriga på arbetsmarknaden”. Här menar alltså Löfven att den svenska modellen faktiskt fungerar på andra fronter, men att den skapar ett problem när den kommer i kontakt med invandringspolitiken som den ser ut just nu. Jesper Bengtsson, chef för den socialdemokratiska tankesmedjan Tiden, skriver i Dagens Samhälle (2015-10-22) att en av förutsättningarna för folkhemmet är att vi arbetar, för att skattepengar ska finnas till välfärd. Dagens utanförskap menar han dock hotar detta, och utanförskapet beror på samhällets oförmåga att anställa invandrare. Det

är en viktigare förklaring än de kulturella skillnaderna enligt honom. I dagens situation innebär dock hans bild att invandrare är ett hot.

5 Analys

Som materialet visat finns det en stor mängd yttranden som behandlar invandringssituationen i Sverige. I debatten har folk från politik på lokalnivå och näringslivet hela vägen upp till partiledarna och statsministern deltagit. Debatten är på så sätt inte begränsad till de klassiskt invandringskritiska falangerna. Debattörerna har representerat i stort sett alla partier förutom Miljöpartiet och Vänsterpartiet. En anledning till detta kan så klart vara på grund av uppsatsen upplägg, eftersom studien har byggt på hotbilder och dessa partier generellt ställer sig positiva till invandringen. Att eftersom partierna inte ser dem som ett hot så är det inte konstigt att de inte återfinns i studien.

Det intressanta som visat sig i materialet är att trots de olika sidorna och partiernas inställning till invandring så delar de synen att det är något som sätter vissa delar av det svenska samhället under existentiell press. Man kanske inte säger ”invandrare vill döda svenskar”, men att säga ”invandrare eroderar den svenska modellen” eller att ”invandrare hotar vårt sätt att leva” innebär att de blivit lyfta till säkerhetshot. De blir det i många fall på grund av vår oförmåga att ta emot dem, men utan invandrarna hade inte ”hotet” funnits där. Andemeningen blir att ”systemet funkade, tills invandrarna kom”.

Debattörer från de mer liberala högerpartierna så som Liberalerna och Centerpartiet menade ju som ovan skrivit att den svenska modellen inte var kompatibel med invandring. De menade att den inte kunde sätta folk i arbete. Därmed kunde den heller inte avsluta ett för samhället destruktivt utanförskap. Ej heller de typiskt svenska lösningarna med Rehn-Meidner-modellen och facken fungerade längre. Allt detta såg de som en konsekvens av invandringen, då utan den stora invandringen hade problemet de beskriver inte existerat från första början. Lösningarna som föreslogs varierade som nämnt. Allt från låglönejobb till att helt enkelt rakt av minska invandringen togs upp som lösningar av debattörerna. Det problematiska med lösningarna är att de i praktiken innebär avskaffandet av det svenska systemet, där löner till exempel inte hålls höga för arbetarnas välfärd utan istället sätts lägre. Detta skulle ske antingen genom en sänkt makt hos facken eller att facken skulle börja bidra till att lösa situationen. Även fackets starka ställning är en klassisk del av det svenska systemet som de föreslog skulle tas bort eller modifieras.

Hos de högerpartier längre ut på högerkanten så som Sverigedemokraterna, Kristdemokraterna och även Moderaterna var de som yttrat sig mer kritiska åt normer och social sammanhållning, även om de ekonomiska argumenten sannerligen även fanns där med. Den stora invandringen riskerade allt från vår sociala gemenskap, den samhälleliga säkerheten, tilliten, och våra normer, till i längden den svenska identiteten och det svenska sättet att leva. Det finns stora likheter med de ekonomiska argumenten som nämndes ovan. Lösningarna må

nämligen variera men det grundläggande problemet som gör att allt det här skett är invandrarna.

För vissa delar av det politiska spektrumet är låglönepolitik en rakt av ekonomisk fråga som inte problematiseras vidare. Det svenska systemet verkar inte ha något egenvärde för dessa debattörer och att byta ut det ses som det rätta för att rädda landet och dess ekonomi. Det viktiga är dock att inse att för andra delarna av det politiska spektrumet, de som känner igen sig i och identifierar sig med den svenska identiteten, så som definierad av folkhemmet och välfärden så är situationen annorlunda. För dem innebär det ett existentiellt hot mot deras säregna sätt att leva. Viktigast för dem blir då frågan om rätten att få vara sig själva och ha rätten samt möjligheten att leva ut den visionen av svensk kultur och identitet de har. För att dra paralleller till teorierna som uppsatsen bygger på så blir frågan "are we still we" en bra förklaring. Hotet behöver inte egentligen innebära att statliga institutioner försvinner, men värderingarna för vilka institutionerna fanns försvinner. Demokrati och välfärd finns kvar, men jämställdhet och den svenska identitet som ligger till bas för staten raderas.

5.1 Konsekvenser för svensk säkerhet

Så varför spelar dessa hotbilder någon roll i den svenska kontexten? Som sagt gör inte denna uppsats några ambitioner på att beskriva det svenska medieklimatet på ett fullständigt vis men vissa saker kan sägas om det ändå. Alternativa säkerhetsbilder eller åsikter om att invandring är oproblematiskt existerar i debatten och konkurrerar med dessa inramningar av invandrare som ekonomiskt och socialt hot. Utanförskap är till exempel något som många diskuterar i svensk media, men det är fortfarande inte alla som anser att det är något hotfullt på samma sätt som de debattörer som uppsatsen presenterat gjort. Det fanns material som kom upp vid sökningen som kunde erkänna problem med integrationen men höll en positiv ton.

Oavsett om det är meningen till dem eller inte, så har dessa inramningar och hotbilder som presenterats i uppsatsen en säkerhetsmässig effekt. I takt med att bilderna etablerar sig i debatten blir de till en slags ammunition och användandet av argumentet att flyktingar och invandrare som ett hot blir vanligare. Risken är att dessa säkerhetsbilder övertalar människor om att invandrare faktiskt är ett hot och att den svenska säkerhetssituationen ändras väldigt fort. En säkerhetsbild kan som sagt ligga vilandes i debatten utan att den egentligen leder till reella förändringar i beteende eller policy. En säkerhetiseringsprocess behöver nämligen inte övertala alla i landet. Det är när antalet som argumenterar för en viss säkerhetisering når en så kallad kritisk massa, som är en kombination av volym och kvalitet, som säkerhetiseringen sker (Vultee, 2011, s. 83). När idéer plötsligt kommer i tiden och vissa saker befästs som ett problem finns det aktörer som ämnar utnyttja det. Ju mer trovärdig källan är desto mer trovärdighet får även de hotbilder de målar upp (Vultee, 2011, s. 79). Därför har detta material varit mer

intressant att se till än till exempel anonyma kommentarer på nätet. Leonard & Kaunert (2011, s. 68) använder Kingdons (1984) ”three stream model” för att beskriva dessa politiska opportunister som så kallade policy-entreprenörer. När en lucka öppnas på den politiska spelplanen och möjligheten finns för att trycka på ett visst policy-förslag så har de redan förberedda planer att föreslå och implementera en lösning. Det innebär att förändringen från icke-fråga till policy-verklighet kan gå väldigt fort. Leonard & Kaunert menar vidare att när ett fönster öppnas för att implementera policy för att lösa ett visst problem kommer andra aktörer att haka på frågans popularitet och föreslå samt möjligen implementera andra lösningar mot samma upplevda hot.

Detta blir relevant för att förstå hur de säkerhetsbilder av flyktingar, som nu existerar på rätt begränsad nivå och med ett sansat språk, snabbt kan bli ett säkerhetshot för Sverige. Ju mer bilden av flyktingar som ett hot cementeras, även om det är olika lösningar som föreslås, desto mer ökar risken för att vissa aktörer i det svenska samhället ska se sin chans att utnyttja situationen för sina egna mål. Den publik som ger stöd åt dessa aktörer kan vara allt från missnöjda liberaler som vill ha lägre ingångslöner på arbetsmarknaden och kvinnorrättskämpar som är rädd att deras jämställdhetsarbete utmanas, till folk som är rädda för att Sverige ska förlora sin nationella identitet. Aktörerna kan vara allt från politiker som gagnas av det förändrade debattklimatet till grupperingar vars mindre demokratiska metoder tidigare gjort dem för osmakliga för det offentliga rummet.

Ytterligare en problematik är det faktum att de som är absolut mest extrema politiskt inte nödvändigtvis går till de största tidningarna för information, utan istället får mycket av sin information om omvärlden från hemsidor som är starkt vinklade. De ser kanske inte heller de stora tidningarna som särskilt trovärdiga, vilket nedvärderar styrkan i de yttranden som görs däri. Yttranden som stämmer överens med extremisters syn på flyktingar och invandrare som hot kan då istället ha den effekt att tidningarna ökar i trovärdighet hos de extrema. Denna grupp, tillsammans med den redan stora massan av människor som läser och värderar informationen i de vanliga dagstidningarna bildar tillsammans en mycket större grupp än vad de skulle göra enskilt. Det är möjligt att denna dynamik kan hjälpa en aktör att vinna över en kritisk massa av folket till sin sak. Därmed blir tidningarna en farligare mobiliserande kraft än de radikala nyhetssidorna själva.

Ju fler extrema grupperingar som mobiliserar tack vare det här, desto större risk löper Sverige av interna motsättningar mellan grupper och med det fler våldsamma politiska aktioner. Som det nämndes i början av uppsatsen är säkerhet inte enbart något som staten behöver se till internationellt, utan även intranationellt. När grupperingar så som till exempel Soldiers of Odin börjar ta lagen i egna händer och därmed samtidigt utmana statliga institutioner och våldsmonopolet riskerar de istället att vidare destabilisera och ytterligare bekosta samhället ekonomiskt. Risken är även att debatten polariseras när man börjar benämna folk som säkerhetshot, vilket sedermera kan spä på mobiliseringen även på motsatta sidan av spektrumet. Som en respons på en ökad högerradikal mobilisering kan vänsterradikaler peka på vilket säkerhetshot högerradikalerna nu blivit, i ett försök att säkerhetsisera sina politiska motståndare. Då fortsätter en spiral av allt hetsigare retorik och möjligtvis även våld.

En så kallad kritisk massa av det svenska folket verkar dock för tillfället inte vara övertygad om att flyktingar är ett hot till den grad att radikala politiska förslag mot invandring eller invandrare föreslås eller ens debatteras seriöst. Det finns dock redan i det svenska samhället tecken på politiskt motiverat våld, riktat mot invandrare och flyktingar. Flertalet asyl- och flyktingboenden har till exempel blivit nedbrända i vad som rubricerats som mordbränder (TT, 2015-12-20). Till vilken grad detta faktiskt beror på den undersökta retoriken är svårt att bedöma, och uppsatsen gör inga sådana anspråk. Dock pekar uppsatsen på en vidare riktning i vilken forskningen i det här ämnet i framtiden kan gå.

5.2 Framtida forskning

Uppsatsen har visat på hur hotbilder av flyktingar och invandrare propageras i svenska media. Den har medvetet undvikt att undersöka publiken eller aktörer som kan tänkas gynnas av hotbilderna. Nästa steg för att se exakt hur stor påverkan dessa hotbilder kan ha eller redan har på Sverige blir därför att undersöka publiken samt aktörerna som då kan tänkas gynnas. För att en säkerhetsiseringsprocess ska vara fullständig behövs som sagt publikens, eller i alla fall en stor del av publikens, acceptans av den föreslagna hotbilden. Att mäta det kan vara svårt, men möjligtvis kan man se till hur folket, partier, eller organisationer ändrat åsikter över tid, och sen jämföra det med hur opinionen eller mediedebatten förändrats. På så sätt kan man försöka identifiera policy-entreprenörerna och se hur allvarliga konsekvenser egentligen hotbilderna får. Man kan även se till vad som innefattar en kritisk massa, när egentligen en säkerhetsisering lyckas i den svenska kontexten och på det sättet försöka förstå och förebygga det. Om det visar sig att det enda som faktiskt sker är att vanliga förslag nu kläs i en främlingsfientlig skrud behöver konsekvenserna inte bli så stora. Om det däremot leder mot en situation som tidigare nämnd, där extremister gynnas och det samhälleliga våldet och oron ökar, är det en väldigt viktig punkt att vidare forska kring.

I metod-delen nämndes även vikten av att tänka kontrafaktiskt kring sitt material. Vad hade uppsatsen visat om materialet hade pekat på annat? Med den metod uppsatsen använde så analyserades helt enkelt det material som fanns att tillgå efter att begränsade sökningar hade gjorts i databasen som användes. Om sökningarna hade gjorts och enbart ett fåtal resultat hade dykt upp hade kanske uppsatsen kanske inte haft nog med material för att kunna säga något om eventuella säkerhetsmässiga konsekvenser. Om exempelvis enbart en enda tidning hade skrivit ett par artiklar som målade upp invandrare som hot så är det svårt att se vad syftet med uppsatsen hade varit. Även det motsatta gäller, då materialet hade varit alldeles för omfattande att analysera kvalitativt, i alla fall inom ramen för en uppsats som denna. Materialet för denna uppsats var trots de begränsande sökorden väldigt omfattande. En mer kvantitativ studie hade kunnat utföras för att utnyttja mer av det tillgängliga material som finns via Retriever. Risken är att

analysen genom att vara för kvantitativ missar nyanserna, som visat sig vara viktiga i denna uppsats, utan ett starkt kodningsschema för vad som innebär ett hot.

5.3 Slutsats

Uppsatsen inleddes med en frågeställning kring hur invandrare målats upp som ett hot mot det svenska samhället i svensk media, och frågade sig vad det kan ha för konsekvenser för Sveriges säkerhet. Genom att undersöka tryckta artiklar i svensk media mellan maj 2015 och maj 2016 identifierades de sätt på vilka invandrare utmålas som ett hot mot den svenska modellen, det svenska samhällssystemet, och dess normer. Uppsatsen visade att debattörer från en mängd olika organisationer och partier hade olika bilder av invandrare som ett hot mot detta men de hade synen av invandrare som något hotfullt gemensamt. I takt med att denna syn sprider sig riskerar det legitima hotbilderna. Responsen kan då bli att fler aktörer väljer utnyttja det populära ämnet och föreslå nya, eller redan förberedda, lösningar på det så kallade hotet. Det faktum att hotbilderna sprids i massmedia innebär att åsikterna kan få trovärdighet till den nivå som krävs för att övertala en kritisk massa. Utvecklingen riskerar då att gå väldigt fort från en icke-fråga till reell policy, och om radikala grupper utnyttjar detta kan säkerhetssituationen förändras väldigt snabbt. Detta innebär att radikala grupper kan säkerhetsisera till exempel invandrare väldigt fort och sedermera mobilisera. I värsta fall leder det till våld mellan olika samhällsgrupper i Sverige, vilket så klart påverkar säkerhetssituationen negativt. För att förstå vilka de aktörerna är, i vilken utsträckning folk stödjer hotbilderna och hur detta påverkar det svenska samhället, eller hur man ska praktiskt sett förhindra processen behövs dock vidare forskning. Uppsatsens styrka är att den identifierat hur en debatt som till synes handlar om låglönepolitik, integration, och värderingar i längden kan handla om säkerhet. Tack vare den insikten är det kanske möjligt att bygga vidare och genomföra en mer kvantitativ analys, underbyggd med lärdomarna från denna uppsats. Viktigt att undersöka blir även hur man förhindrar att dessa säkerhetsbilder används för att mobilisera på ett sätt som är negativt för Sveriges säkerhet.

6 Referenser

- Andersson, Hans E B - Yngve Boye, Elisabeth Carlsund, Jörgen Nilsson, Karin Rudberg, Kerstin Stigmark, 2015. "Långsiktig politik behövs för att hålla ihop vårt land", *Göteborgsposten*, 2015-05-24.
- Avci Gulan - Maria Nilsson, Ulrica Westerlund, Robert Hannah, 2016. "Genusperspektiv behövs i svensk migrationspolitik", *Dagens Nyheter*, 2016-02-15.
- Balzacq, Thierry, 2011. *Securitization Theory: How Security Problems Emerge and Dissolve*, New York: Routledge
- Bedjou, Behrang, 2015. "Alla kan ta sig lite längre, bara de anstränger sig", *Dagens Nyheter*. 2015-11-27.
- Bengtsson Jesper, 2015. "Medborgarskap viktigare än den nationella gemenskapen" *Dagens Samhälle*, 2015-10-22.
- Boström, Håkan, 2015. "Handgranater är inte normalt", *Göteborgsposten*, 2015-07-29.
- Bäckström, Mattias Johansson, 2015. "Allvarliga problem av öppna gränser", *Barometern*, 2015-10-28.
- Björklund, Jan - Ullenhag, Erik, 2016. "Om avtalsrörelsen misslyckas vill vi lagstifta om startjobb", *Dagens Nyheter*, 2016-02-11.
- Buzan, Barry, 1991. *People, States & Fear: An Agenda for International Security Studies in the Post-Cold War Era*. Colchester: ECPR.
- Dagens Nyheter, 2015. "Farlig syn på vår ekonomi", *Dagens Nyheter*, 2015-12-16.
- Dahlqvist, Hans, 2002. "Folkhemsbegreppet: Rudolf Kjellén vs Per Albin Hansson", *Historisk tidsskrift*, 2002:3, s. 455-466.
- Eriksson, Johan, 2016. "Regeringen saknar svar", *Norrbottnens-kuriren*, 2016-02-09.
- Fregert, Klas – Lars Jonung, 2014. *Makroekonomi: Teori, Politik och Institutioner*, Lund: Studentlitteratur.
- Hagström, Anders, 2015. "Besöksnäringen behöver fler med relevant utbildning", *Nerikes Allehanda*, 2015-08-07.
- Höjer, Henrik, 2015. "Därför ökar de kriminella gängens makt". *Forskning och Framsteg*, 2015-11-05.
- Ismail, Bawar, 2016. "Överge den kravlösa integrationspolitiken", *Göteborgsposten*, 2016-02-25.
- Johansson, Benny Lundh, 2015. "Folk efterlyser en politik utan skygglappar" *Smålandsposten*, 2015-09-04.
- Jonsson, Anders, 2016. "Utan lägre ingångslöner tvingas nyanlända leva på låga bidrag", *Arbetarbladet*, 2016-03-09.

- Jönköpingsposten, 2016. "Invandringen måste fås att fungera", *Jönköpingsposten*, 2016-03-17.
- Kenneth Jönsgråden, 2015. "Medan frustrationen växer", *Piteå-tidningen*, 2015-12-21.
- Kingdon, John W., 1984. *Agendas, Alternatives, and Public Policies*. New York: Longman.
- Kleen, Björn af, 2016. "Vreden på Östermalm". *Dagens Nyheter*, 2016-03-20.
- Kärnman, Jens, 2015. "Svensk politik går in i ny fas", *Dagens Nyheter*, 2015-12-31.
- Léonard, Sarah & Kaunert, Christian (2011). "Reconceptualising the audience in securitization theory" i Balzacq, Thierry, 2011. *Securitization Theory: How Security Problems Emerge and Dissolve*, New York: Routledge, s, 57- 76.
- Linder, Mats, 2016. "Vänsterns blinda fläck". *Gotlands Allehanda*, skriver 2016-02-15.
- Lundberg, Niclas, 2016. "Tvinga facket släppa fram enkla jobb" *Kristianstadsbladet*, 2016-01-05.
- Lönnqvist, Jonatan, 2015. "Välkommen till Sverige!", *Smålandsposten*, 2015-11-17.
- Lööf, Annie, 2016. "Därför måste parterna ta ansvar för integration", *Dagens industri*, 2016-02-20.
- Lapidus, John [inget datum]. "Den svenska modellen", Nationalencyklopedin, [Elektronisk], tillgänglig via:
<http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/svenska-modellen>.
 Hämtdatum: 2016-05-15.
- Magnusson, Lisa, 2015. "Generös invandring är en förutsättning för välfärden" *Tidningen Ångermanland*, 2015-06-27.
- Ohlsson, Per, 2016. "Det minst skadliga", *Sydsvenskan*, 2016-02-21.
- Persson, Mats, 2015. "Det är dags att vara självkritisk. Alliansens reformer var inte tillräckliga", *Sydsvenskan*, 2015-07-09.
- Persson, Anders, 2015. "Sverige måste kunna säga nej", *Svenska Dagbladet*, 2015-11-21.
- Rosén, Hans, 2016. "Helt oacceptabelt med en miljon i utanförskap", *Dagens Nyheter*, 2016-05-01.
- Rydström, Adam & Falk, Jan, 2015. "Ett måste med nytt mål för flyktingpolitiken", *Jönköpings-Posten*, 2015-05-22.
- Sanandaji, Nima & Jansson Li, 2016. "Bara ett fåtal får del av bra vuxenutbildning", *Aftonbladet*, 2016-01-12.
- Sundling, Janne, 2015. "Utredaren dömer ut integrationspolitiken", *Dagens Samhälle*, 2015-11-26.
- Svensson, Marcus, 2015. "Ett växande utanförskap", *Smålandsposten*, 2015-12-11.
- Svensson, Marcus, 2016. "Folkhemmet som blev folkhemskt", *Smålandsposten*, 2016-02-26.
- Svensson, Marcus, 2016. "LO:s rasistkort skapar inga nya jobb", *Smålandsposten*, 2016-02-17.

- Svensson, Göran, 2015. "Därför fungerar inte integrationspolitiken", *Göteborgsposten*, 2015-10-18.
- TT, 2015. "Över 40 asylboenden har brunnit", *Göteborgsposten*, 2015-12-20, [Elektronisk] Tillgänglig via: <http://www.gp.se/nyheter/sverige/%C3%B6ver-40-asylboenden-har-brunnit-1.179215>, Hämtdatum: 2016-05-17.
- Vultee, Fred (2011). "Securitization as a media frame" i Balzacq, Thierry, 2011. *Securitization Theory: How Security Problems Emerge and Dissolve*, New York: Routledge, s. 77-93.
- Wæver, Ole, Barry Buzan & Jaap de Wilde, 1997. *Security: A New Framework for Analysis*. Lynne Rienner Publishers.
- Wijsktröm, Filip 2012. *Civilsamhället i samhällskontraktet*, Göteborg: Ineko.
- Wykman, Niklas - Helena Bouveng, Cecilie Tenfjord-Toftby, Anette Åkesson, Ulf Berg, 2016. "En politik för fler i arbete", *Borås Tidning*, 2016-04-11.